

Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25.06.2003, sp. zn. 3 To 489/2003, ECLI:CZ:KSCB:2003:3.TO.489.2003.1

Číslo: 18/2004

Právní věta: Samotné uplatnění nároku na náhradu škody, která byla způsobena trestným činem, v občanskoprávním či jiném řízení nebrání uplatnění stejného nároku v adhezním řízení. Pokud však soud zjistí v rámci postupu podle § 206 odst. 2 tr. ř., že již bylo vydáno na podkladě takového nároku v občanskoprávním či jiném řízení rozhodnutí o povinnosti obviněného nahradit způsobenou škodu a toto rozhodnutí existuje, ať je či není pravomocné, rozhodne, že poškozený nemůže v hlavním líčení uplatňovat nárok na náhradu škody (§ 44 odst. 3, § 206 odst. 3, 4 tr. ř.).

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích

Datum rozhodnutí: 25.06.2003

Spisová značka: 3 To 489/2003

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Poškozený

Předpisy: § 206 odst. 3 tr. ř.

§ 206 odst. 4 tr. ř.

§ 43 odst. 2 tr. ř.

§ 44 odst. 3 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Krajský soud v Českých Budějovicích zamítl odvolání obžalovaných P. R. a D. R. proti rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 3. 2003, sp. zn. 5 T 173/2002.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 3. 2003, sp. zn. 5 T 173/2002, byli obžalovaní P. R. a D. R. uznáni vinnými trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. účinného od 1. 1. 2002 a za to byli odsouzeni každý k trestu odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, jejichž výkon byl podmíněně odložen v případě obou obžalovaných na zkušební dobu v trvání dvou let. Ve výroku o náhradě škody bylo rozhodnuto tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. jsou obžalovaní povinni uhradit rukou společnou a nerozdílnou poškozené B. N. škodu v částce 156 000 Kč s desetiprocentním úrokem z prodlení počínaje od 21. 7. 2002 do zaplacení. Podle § 229 odst. 2 tr. ř.

byla poškozená B. N. se zbytkem nároku na náhradu škody odkázána na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění okresního soudu se obžalovaní uvedeného trestného činu dopustili tím, že dne 23. 4. 2000 v Č. B. společně uzavřeli s B. N. (matkou obžalované) v jejím bytě v Č. B. písemnou smlouvu o půjčce peněžní částky 156 000 Kč, kterou se zavázali jmenované zaplatit do 20. 7. 2000, když peníze převzali dne 25. 4. 2000 v pobočce R., přičemž věděli, že vzhledem ke své finanční situaci tento závazek nedodrží, a následně i přes opakované urgencye dluh nevrátili, a to až do současné doby.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonné lhůtě odvolání oba obžalovaní. Prostřednictvím svého obhájce namítli, že okresní soud nesprávně rozhodl ve výroku o náhradě škody, o jejich povinnosti uhradit B. N. částku 156 000 Kč s příslušenstvím. Odvolání proto bylo podáno z důvodu uvedeného v § 258 odst. 1 písm. f) tr. ř. V důvodech odvolání obžalovaní argumentovali tím, že již v řízení před okresním soudem bylo zjištěno, že poškozená svůj nárok na náhradu škody uplatnila v řízení občanskoprávním, a to dříve, než tento svůj nárok uplatnila v adhezním řízení. V občanskoprávním řízení byl Okresním soudem v Českých Budějovicích vydán platební rozkaz, který nenabyl právní moci, neboť byl zrušen. Přesto však občanskoprávní řízení, v němž se poškozená domáhá totožného nároku, jaký uplatnila v trestním řízení, pokračuje. Podle § 44 odst. 3 tr. ř. nelze podat návrh podle § 43 odst. 3 tr. ř., bylo-li o nároku poškozeného rozhodnuto již v občanskoprávním řízení. To je podle přesvědčení obžalovaných jediné ustanovení trestního řádu, které řeší překážky postupu adhezního řízení. Za této situace, kdy trestní řád neupravuje překážku litispendence, o níž jde v tomto konkrétním případě, je nutné použití analogie s občanským soudním řádem. Podle ustanovení § 83 o. s. ř. brání zahájení řízení tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení. To je potom doplněno ustanovením § 159 odst. 3 o. s. ř., které řeší otázku překážky věci pravomocně rozsouzené. Jestliže tedy poškozená svůj nárok uplatnila u civilního soudu dříve, než tak učinila v tomto trestním řízení, měl ji soud s jejím nárokem odkázat na řízení ve věcech občanskoprávních. Obžalovaní svůj názor opírají o rozhodnutí publikované pod č. 22/1979 Sb. rozh. obč., které řeší opačnou situaci, kdy je nejprve uplatněn nárok v trestním řízení, a až poté podána civilní žaloba. Tuto situaci potom řeší tak, že je nutno civilní řízení zahájené později zastavit. Podle názoru obžalovaných takovýto závěr platí i v obrácené situaci. V závěru svého opravného prostředku proto obžalovaní navrhli, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil ve výroku o povinnosti obžalovaných nahradit škodu a rozhodl tak, že poškozenou odkáže s celým jejím nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Odvolací soud na podkladě podaných odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1, 2, 3 tr. ř. napadený rozsudek a řízení, které mu předcházelo. Oba obžalovaní směřovali své odvolání výslovně toliko do výroku o náhradě škody, do té části, pokud jim byla uložena povinnost nahradit poškozené B. N. způsobenou škodu s příslušenstvím. Přesto odvolací soud zkoumal vzhledem k ustanovení § 254 odst. 2 tr. ř. i to, zda vytýkané vady napadeného výroku o náhradě škody nemají svůj původ v předcházejícím výroku o vině, na který výrok o náhradě škody navazuje. V tomto směru odvolací soud nezjistil žádná pochybení. Stručně je třeba konstatovat, že okresní soud učinil shora popsaná skutková zjištění na podkladě dokazování, které lze považovat z hlediska ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. za úplné. Okresní soud postupoval logicky, v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř. i při hodnocení provedených důkazů a dospěl ke skutkovým zjištěním, o kterých nevznikají žádné důvodné pochybnosti. Své úvahy při hodnocení provedených důkazů dostatečně podrobně a výstižně rozvedl v důvodech napadeného rozsudku, rozvedl i úvahy, které jej vedly k aplikaci ustanovení § 250 odst. 1, 2 tr. zák. v případě obou obžalovaných. S ohledem na vymezení obsahu odvolání obžalovaných a z důvodu dostatečné přehlednosti odůvodnění napadeného rozsudku v těchto částech odvolací soud zcela odkazuje pro stručnost na důvody napadeného rozhodnutí.

Pokud jde o odvoláními napadený výrok o náhradě škody, uvedl okresní soud na podporu svého rozhodnutí následující argumentaci: „K trestnímu řízení se prostřednictvím svého zmocněnce

připojila s nárokem na náhradu škody poškozená B. N., která uplatnila požadavek především na částku 156 000 Kč, tedy částku, kterou obžalovaným, jak je již výše prokázáno, nepochybně zapůjčila. Současně požaduje i desetiprocentní úrok z prodlení počínající dnem 21. 7. 2002. Soud v tomto směru neměl důvod, aby o takovém požadavku nevyhověl. Je sice skutečností, že obhajoba namítla v této souvislosti, že záležitost náhrady škody byla již v poslední době řešena prostřednictvím jiného rozhodování soudu v občanskoprávním řízení a za této situace by mohlo jít o překážku, která by bránila trestnímu soudu v dalším rozhodování o stejném požadavku. Je však zřejmé, že ke konečnému rozhodnutí v občanskoprávním řízení ve věci nedošlo, a proto soud rozhodl tak, jak je výše uvedeno o věci, která je vlastně hlavní příčinou sporu v rodině obžalovaných. Soud naopak považoval rozhodnutí o povinnosti obžalovaných k úhradě škody za zcela nutné, a to i vzhledem k dosavadnímu laxnímu postoji obou obžalovaných. Na druhé straně součástí požadavku na náhradu škody je i úhrada částky 28 050 Kč, která představuje náklady spojené s uplatňovanými nároky v jiném řízení. V tomto směru soud nemohl rozhodnout o přiznání takové částky v průběhu hlavního líčení, a proto podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal poškozenou na řízení ve věcech občanskoprávních, když nelze vyloučit řešení této otázky i způsobem jiným, a to po právní moci tohoto rozhodnutí.“

Odvolací soud po přezkoumání rozhodnutí okresního soudu dospěl k závěru, že rozhodnutí okresního soudu o nároku poškozené B. N., o povinnosti obžalovaných uhradit této poškozené solidárně částku 156 000 Kč s desetiprocentním úrokem z prodlení od 21. 7. 2002, je správné. Námitky rozvedené v odvolání obžalovaných, jak byly shora popsány, nelze akceptovat.

Především je třeba konstatovat, že trestní řád nezná tzv. překážku litispendence, která je upravena v občanskoprávním procesu ustanovením § 83 o. s. ř., podle kterého zahájení řízení brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné řízení. Pokud jde o překážku v uplatňování práv poškozeného v trestním řízení, ta je upravena ustanovením § 44 odst. 3 tr. ř., podle kterého návrh podle § 43 odst. 3 tr. ř. nelze podat, bylo-li o nároku již rozhodnuto v občanskoprávním nebo v jiném příslušném řízení. Z posledně citovaného zákonného ustanovení vyplývá, že ve věci musí být vydáno rozhodnutí, není podstatné, že takové rozhodnutí dosud nenabylo právní moci. Pokud soud rozhodující v trestní věci zjistí v rámci postupu podle § 206 odst. 2 tr. ř., že poškozený uplatnil týž nárok, který uplatňuje podle § 43 odst. 3 tr. ř., rovněž v občanskoprávním či jiném řízení, a zjistí současně, že již bylo vydáno na podkladě takového návrhu rozhodnutí o povinnosti obžalovaného uhradit způsobenou škodu, nemůže s ohledem na ustanovení § 44 odst. 3 tr. ř. připustit poškozeného k hlavnímu líčení. Nemohl by rozhodnout ani podle ustanovení § 229 odst. 1 tr. ř. o odkázání na řízení ve věcech občanskoprávních, jak se toho domáhají obžalovaní ve svém odvolání, ale musel by postupovat podle § 206 odst. 3, 4 tr. ř.

V projednávané trestní věci však v době rozhodování okresního soudu nebyla dána situace odpovídající ustanovení § 44 odst. 3 tr. ř. Odvolací soud ve veřejném zasedání provedl důkaz spisem Okresního soudu v Českých Budějovicích sp. zn. 12 C 122/2002. Z tohoto spisu zjistil, že dne 24. 7. 2001 poškozená B. N. podala u okresního soudu ohledně částky 156 000 Kč s příslušenstvím návrh na vydání platebního rozkazu proti oběma obžalovaným a dne 11. 10. 2001 pod původní sp. zn. 51 Ro 1599/2001 byl vydán platební rozkaz, zavazující obžalované uhradit k rukám poškozené předmětnou finanční částku s příslušenstvím. Je však zřejmé, že v následujícím období se tento platební rozkaz nepodařilo ani jednomu z obžalovaných soudem doručit. Soud posléze rozhodl usnesením z 30. 1. 2002 tak, že citovaný platební rozkaz se zrušuje s ohledem na ustanovení § 173 odst. 2 o. s. ř. Proti tomuto rozhodnutí podala poškozená B. N. jako žalobkyně odvolání. Krajský soud v Českých Budějovicích rozhodl usnesením ze dne 16. 4. 2002, sp. zn. 6 Co 549/2002 tak, že usnesení okresního soudu se potvrzuje. Věc následně byla převedena do rejstříku „C“, byla jí přidělena spisová značka 12 C 122/2002. Přes opakovaně nařizovaná jednání soudu v této věci se dosud nepodařilo o návrhu B. N. rozhodnout, a to zejména pro nespolečnou práci obžalovaných jako osob v občanskoprávních řízeních

žalovaných. Z občanskoprávního spisu je zřejmé, že příslušná soudkyně zjistila, že je souběžně vedeno trestní stíhání obžalovaných a že poškozená uplatnila v trestním řízení nárok na náhradu škody ve smyslu § 43 odst. 3 tr.ř. Ve věci nebylo dosud vydáno žádné další rozhodnutí, je zřejmé, že občanskoprávní soud čeká na rozhodnutí soudu trestního. Ze shora citovaného je zřetelné, že v současné době zde není dáno žádné rozhodnutí o nároku poškozené B. N., jak předpokládá ustanovení § 44 odst. 3 tr. ř. Okresnímu soudu již z tohoto důvodu nic nebránilo v tom, aby za této situace při rozhodnutí o vině obžalovaných kladně rozhodl v adhezním řízení rovněž o včasném a řádném nároku poškozené B. N.

Odvolací soud musí k argumentaci rozvedené v podaném odvolání navíc dodat, že tato je nesprávná i v té části, pokud dovozuje, že na případ je nutno použít analogii s občanským soudním řádem. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že soud rozhodující o náhradě škody v tzv. adhezním řízení, které je nedílnou součástí řízení trestního, je vázán předpisy jiné povahy než trestní, ale pouze v oblasti hmotného práva (občanský zákoník, obchodní zákoník, zákoník práce apod.), ale rozhodně nemůže použít při svém rozhodování jiný procesní předpis, a to ani analogicky. Trestní řízení lze konat pouze podle trestního řádu a analogie s občanským soudním řádem je nepřípustná. Vzhledem k tomu je nepřipadný i odkaz na stanovisko publikované pod č. 22/1979 Sb. rozh. obč., které se týká výkladu ustanovení občanského soudního řádu.

Naprosto nepřipadné jsou i námitky obhajoby poukazující na účelnost řízení. V tomto směru je třeba plně přisvědčit okresnímu soudu, že vyhovění návrhu poškozených v adhezním řízení je nutné. Bylo proto namístě, aby okresní soud při splnění všech zákonných podmínek vyhověl návrhu poškozené a obžalovaným uložil povinnost k náhradě škody. K dosažení účelu trestu měl navíc spojit uložení podmíněného trestu odnětí svobody i s rozhodnutím o povinnosti obžalovaných ve smyslu § 59 odst. 2 tr. zák., tedy aby v průběhu zkušební doby podle svých sil uhradili způsobenou škodu. Tento nedostatek nemůže odvolací soud s ohledem na zákaz změny k horšímu vyplývající z ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. již napravit.

Dále se odvolací soud zabýval ostatním námitkami odvolání obou obžalovaných a vysvětlil proč je jako nedůvodné podle § 256 tr. ř. zamítl.